

Творчий проєкт на тему:

*“Вертеп – український
народний театр”*

*«Дивне і преславне таїнство бачу: вертеп – небом,
Діва – херувимським престолом, ясла – місцем,
де народився невмістимий Христос Бог, –
Його оспівуючи величаємо»*

- **Верте́п** — старовинний пересувний український ляльковий театр де ставили релігійні і світські (переважно жартівливі та іронічні) п'єси; відтворена стайня з народженням Христа. Український вертепний театр — самобутнє явище у розвитку нашої театральної культури.
- Український вертеп відомий з 17 століття. Світська частина вистави поклала початок української комедії 19 століття.
- Вертеп поширений в основному в Україні, в барокову добу (17-18 століття) і мав численні регіональні варіанти.

- З часом вертеп із лялькового театру перетворився на справжній вуличний театр, де лялькову вертепну виставу сполучають із грою живих людей, а подекуди і цілковито вся вертепна вистава зводиться до гри живих осіб.
- Діяльність вертепного мистецтва стала популярною за межами України і вертеп побутував у Росії, Білорусії, Сербії та інших слов'янських країнах. Вертепи також були відомі як хорватська і сербська народна культура, зокрема, в районах Срем і Колубара.

Відомі терміни:

- *Вертеп* — веселе різдвяне дійство з піснями-колядками, жартами, короткими виставами, яке влаштовували мандрівні музиканти й актори.
- *Вертепом* називали театр, в якому вистави розігрувалися ляльками на паличках (маріонетками) у великій дерев'яній дво- або триповерховій скриньці.
- Уряді видань вертепом називають легеньку, зручну для перенесення хатку (сцену) на два яруси: верхній — це Вифлеєм, в якому відбувалося Христове народження, і нижній — для виконання комічних сцен з народного життя.
- На Бойківщині та Гуцульщині вертепом називали «зірку» як спрощену форму другого типу вертепних скриньок.

- **Шопка** (також **вертеп**, **вертепна скриня**) — переважно макет, що зображає вифлеємську стайню, в ніч Різдва Христового. Може бути виконана як в мініатюрі, так і у великих розмірах. Встановлення шопок є однією з найпопулярніших різдвяних традицій у Європі та Північній Америці.

- Традиція встановлювати різдвяні шопки започаткована святим Франциском Ассизьким. Першу шопку він встановив з благословіння папи Гонорія III у містечку Греччо в Італії у 1223 році, щоб перенести акцент в святкуванні Різдва Христового з світського матеріалізму та подарунків на поклоніння Ісусу. Вже через 100 років різдвяні шопки встановлювали у всіх італійських церквах; з Італії ця традиція перенеслася і на всю Європу, а звідти — в країни Північної Америки. В Україні шопки набули популярності передовсім в західних областях, де традиції їх встановлення успадкувалися від багаторічної приналежності до Польщі.

Концепції походження вертепу

У науковій літературі зафіксовано декілька концепцій походження вертепу:

- Український етнограф, фольклорист М. Маркевич: «в Київ занесений вертеп через Польщу з Заходу, де здавна виставлялися події, взяті із святого письма»
- Український дослідник П. Житецький пов'язував виникнення вертепної драми з театром маріонеток, шкільними містеріями. Одним з перших він висловив думку про своєрідність української вертепної драми: «український вертеп у своєрідній обробці його і в деяких подробицях, підказаних життям, є явище цілком самостійне.»
- Український вчений М. Драгоманов вважав, що посередниками в засвоєнні вертепної драми могли бути німці.
- І. Франко, коментуючи припущення М. Драгоманова щодо ролі львівських німців у запровадженні вертепу, писав: "Маємо певну відомість, що львівські бернардини вже коло р. 1470 виставляли в своїм костелі яселка з домішкою живих сцен, отже, досить відмінно від українських кларисок"

- Сюжети різдвяних вертепів більш-менш однакові: цар Ірод дізнається від волхвів, що народився Христос, претендент на його престол. Бажаючи позбутися суперника, він кличе воїна і наказує йому побити всіх вифлеємських дітей віком від 2 років і молодше. Воїн виконує наказ, але одна стара баба Рахиль не дає свою дитину на побиття, тому озлоблений Ірод наказує вбити її дитину. За цей злочин смерть відрубуює Іродові голову, а чорти тягнуть його в пекло. Після смерті Ірода на сцені, з піснями та танцями, з'являються циган, лях, москаль, жид, селянин, дід, баба, панотець. Число дійових ляльок доходило іноді до сорока.

*«Благовітив в Назареті, —
Стала слава у вертепні»*

Т.Г.Шевченко

Виконав:

Ученик 7-Б класу

Шевченко Данило

Вчитель:

Ульянченко О. В.

